

Prilog 1

**PROGRAM
STRUČNOG ISPITA ZA DOBROVOLJNOG
VATROGASCA**

Program za polaganje stručnog ispita za dobrovoljnog vatrogasca sastoji se od опћег, посебног и практичног дијела.

a) Program za polaganje опћег дијела стручног испита

Program za polaganje опћег дијела стручног испита за добровољног ватрогасца обухвата основна знања из прописа у области:

- заштите од пожара и ватрогаства;
- промета и превоза запалјивих, експлозивних и других опасних материја;
- просторног планирања и грађења;
- заштите и спаšавања људи и материјалних добара од природних и других несрећа.

b) Program za polaganje посебног дијела стручног испита

Program посебног дијела стручног испита за добровољног ватрогасца обухвата слjedeће области:

- физичко - хемијски процес горења и гашења пожара;
- заштита од пожара у грађевинарству и снабдијевање водом за потребе гашења пожара;
- пожарне опасности и мјере заштите од пожара у грађевинама, индустрији, шуматама, шумском и пољопривредном земљишту, природним ресурсима;
- опрема, уређаји и друга средства за спречавање и гашење пожара, као и заштиту и спаšавање;
- тактика гашења пожара;
- пружања прве медицинске помоћи.

c) Program za polaganje практичног дијела стручног испита

Program за polaganje практичног дијела стручног испита за добровољног ватрогасца обухвата:

- рад са потисним и усисним ватрогасним кријевима;
- руковање и рад са свим врстама преносних и пријевозних апарата за гашење пожара, хидрантима, као и другом ватрогасном опремом, уређајима и средствима која се употребљавају за спречавање настајања и гашење пожара;
- употребу ватрогасних возила различите намјене (навална возила, аутоцистерне, посебна ватрогасна возила за гашење пожара водом, пјеном и прахом, возила за спаšавање са висина и сл.);
- употребу личне и колективне заштитне опреме, уређаја и средстава;
- вјежбове поступке и радње у ватрогасним јединицама.

**PROGRAMSKO GRADIVO ZA POLAGANJE OPĆEG I
POSEBNOG DIJELA STRUČNOG ISPITA ZA
DOBROVOLJNOG VATROGASCA
I.1. GRADIVO IZ OPĆEG DIJELA STRUČNOG ISPITA**

Programsko gradivo обухвата основна знања из прописа у области:

a) zaštite od požara

- Osnovni pojmovi i definicije (gorenje, vatra, požar, eksplozija, zapaljive materije, eksplozivne materije, opasne materije, požarna opasnost, požarna otpornost, rizik od požara, požarna sigurnost, požarni sektor, požarno stepenište, sigurnosno stepenište, evakuacija, putevi za evakuaciju i dr.);
- Osnovni nosioci zaštite od požara (pravna lica, državni organi, druge institucije i građani), mjesta i prostori organizovanja i provođenja zaštite od požara;
- Mjere zaštite od požara (opće, preventivne i aktivne/represivne);
- Sistemi aktivne zaštite od požara (stabilni sistemi za gašenje požara vodom, ugljen dioksidom, prahom, pjenom, vatrodajni sistemi, stabilni sistemi za detekciju eksplozivnih smjesa i dr.);
- Mjere zaštite od požara u zavisnosti od namjene građevine, zastupljenog tehničko-tehnološkog procesa, vrste i količine materijala koji se u njima proizvode, prerađuju, veličine i spratnosti građevine, lokacije građevine, vrste materijala koji je upotrebljen za građenje;
- Mjere zaštite od požara u pogledu upotrebe elektro, gromobranskih, plinskih instalacija i uređaja, kao i dimovoda i ložišta u građevinama;
- Obezbjedenje vode za gašenje požara u građevinama u naseljenim mjestima i van naseljenih mjesta;
- Uskladištavanje zapaljivih, eksplozivnih i drugih opasnih materija i upotreba otvorene vatre u građevinama i prostorima;
- Oprema, uređaji i sredstva za gašenje požara u građevinama i na otvorenim prostorima (šume, šumsko i poljoprivredno zemljište i ostali prirodni resursi) u vlasništvu ili koje koriste pravno lice, državni organ ili druga institucija.

b) vatrogastva

- Organizacija i funkcionisanje vatrogastva u Federaciji BiH: vatrogasna djelatnost, vatrogasne snage;
- Profesionalne vatrogasne jedinice: osnivanje, poslovi, veličina - lična i materijalna formacija, raspored na terenu, područje djelovanja i rada, dužnosti profesionalnog vatrogasca i postupanje po pravilima službe, postavljenje i dužnosti starije vatrogasne jedinice, vođenje propisanih evidencija u profesionalnoj vatrogasnoj jedinici;
- Dobrovoljna vatrogasna društva: mjesto i uloga dobrovoljnih vatrogasnih društava i jedinica u oblasti vatrogasne djelatnosti, način osnivanja i djelovanja (postupak donošenja i usvajanja statuta, organi upravljanja, prijem i prestanak članstva u dobrovoljnom vatrogasnom društvu, formiranje dobrovoljnih vatrogasnih jedinica, način za proglašavanje službom za zaštitu od požara općine/grada);
- Dobrovoljne vatrogasne jedinice: poslovi, veličina - lična i materijalna formacija, područje djelovanja i rada, dužnosti dobrovoljnog vatrogasca, postavljenje i dužnosti komandira/starije dobrovoljne vatrogasne jedinice, vođenje propisanih evidencija u dobrovoljnoj vatrogasnoj jedinici;
- Vatrogasne jedinice pravnih lica: osnivanje i djelovanje;
- Vatrogasni savezi: ciljevi, osnivanje, djelovanje;
- Stručno osposobljavanje i usavršavanje profesionalnih i dobrovoljnih vatrogasaca u profesionalnim, dobrovoljnim, kao i vatrogasnim jedinicama pravnih lica;
- Radno - pravni status vatrogasca i naknade.

c) prometa i prevoza zapaljivih, eksplozivnih i drugih opasnih materija

- Utovar, istovar, distribucija, smještaj i upotreba eksplozivnih materija, zapaljivih tečnosti i gasova u skladištima, priručnim skladištima i prodavnicama;
- Uskladištavanje zapaljivih tečnosti (vrste nadzemnih i podzemnih rezervoara, način postavljanja, mjere zaštite od požara);
- Uskladištavanje zapaljivih gasova (rezervoari, način postavljanja, pokretni zatvoreni sudovi - boce za komprimovane, tečne i pod pritiskom rastvorene gasove, mjere zaštite od požara);
- Eksplozivne smjese i zone opasnosti na prostorima na kojima se uskladištavaju i pretaču zapaljive tečnosti i gasovi;
- Pretakanje zapaljivih tečnosti i gasova i mjere zaštite od požara prilikom pretakanja;
- Upotreba ulja za loženje u domaćinstvima i za pogonske potrebe (uskladištavanje, način korištenja, mjere zaštite od požara).

d) gašenja požara - vatrogasne intervencije i zaštita i spašavanje ljudi i materijalnih dobara

- Opća obaveza gašenja početnog požara, odnosno dojavljivanja o pojavi požara, od strane građana/stanovništva;
- Postupak vatrogasne jedinice nakon primljene dojave o pojavi požara;
- Rukovođenje akcijom gašenja požara;
- Postupak u slučaju kad angažovana vatrogasna jedinica ne može raspoloživim snagama i sredstvima ugasiti požar;
- Mehanizam angažovanja vatrogasnih jedinica općina/grada i kantona i drugih snaga na gašenju požara i međusobna saradnja u gašenju velikih požara;
- Nadležnost štaba civilne zaštite općina/grada, kantona i Federacije u rukovođenju akcijama gašenja požara (u situacijama kada dođe do velikih požara i kada je nužno angažovanje, pored vatrogasnih jedinica i drugih snaga radi učešća u gašenju požara i spašavanja ugroženih ljudi i materijalnih dobara ugroženih požarom);
- Prava građana u vrijeme učešća u vatrogasnoj intervenciji po naredbi nadležnog štaba civilne zaštite i naknade za učešće u vatrogasnoj intervenciji.

I.2. GRADIVO IZ POSEBNOG DIJELA STRUČNOG ISPITA

Programsko gradivo obuhvata osnovna znanja po sljedećim oblastima:

a) Fizičko - hemijski proces gorenja i gašenja požara

- Uslovi za nastajanje procesa gorenja (oksidacija);
- Mehanizam gorenja materija u čvrstom, tečnom i gasovitom stanju;
- Osnovna znanja o fizičko - hemijskim osobinama požarno opasnih materija (npr. kiseonik, vodonik, ugljenik, hlor, azot, sumpor, ugljikovodoni: propan, butan, prirodni gas, acetilen, derivati nafte; kiseline: azotna, sumporna i hlorovodonična; baze: amonijum hidroksid i kalijum hidroksid; organski rastvarači; alkoholi, eteri i aromatski ugljikovodnici - benzol i toluol; materije koje burno reaguju sa vodom i vazduhom: kalcijum - karbid, natrijum i fosfor);
- Zapaljive i eksplozivne smjese;
- Uslovi za gorenje i širenje požara;
- Toplota i temperatura;
- Toplotna i električna energija potrebna za gorenje;
- Izvori toplote za izazivanje (nastajanje) požara;
- Mjere i postupci za sprječavanje nastajanja požara;

- Produkti gorenja zapaljivih i opasnih materija;
- Uslovi za nastajanje eksplozija (granice eksplozivnosti);
- Opasnosti po zdravlje i život ljudi od požara i eksplozija;
- Efekti gašenja požara (ugušivanje, ohlađivanje, razblaživanje, antikatalitički efekt).

b) Zaštita od požara u građevinarstvu i snabdijevanje vodom za potrebe gašenja požara

- Osnovni građevinski materijali (prirodni, vještački i spojni);
- Vatrootpornost materijala i elemenata građevinskih konstrukcija;
- Požarni sektori;
- Način obezbjeđenja vode za gašenje požara u zgradama (zidni hidranti, njihov raspored u zgradi i oprema).

c) Požarne opasnosti i mjere zaštite od požara u građevinama, industriji, šumama, šumskom i poljoprivrednom zemljištu, prirodnim resursima

- Požarne opasnosti i mjere zaštite od požara u građevinama (za javnu upotrebu, visokim objektima i dr.);
- Zaštita od požara u šumama, šumskom i poljoprivrednom zemljištu, prirodnim resursima.

d) Oprema, uređaji i druga sredstva za sprječavanje i gašenje požara, zaštitu i spašavanje

- Hidraulički aparati u vatrogastvu - podjela, osnovne tehničke karakteristike;
- Pneumatski podizači tereta - podjela, osnovne tehničke karakteristike;
- Uređaji za mjerenje eksplozivnih koncentracija gasova i para zapaljivih tečnosti u vazduhu - eksplozimetar;
- Podjela i tehničke karakteristike usisnih i cijevi pod pritiskom;
- Podjela vatrogasnih armatura za vodu (osnovne tehničke karakteristike);
- Podjela vatrogasnih armatura za pjenu (osnovne tehničke karakteristike);
- Vatrogasne pumpe (podjela);
- Vrste i namjena vatrogasnih vozila, osnovne tehničke karakteristike;
- Oprema za ličnu i kolektivnu zaštitu vatrogasaca (opis, upotreba, održavanje, osnovne tehničke karakteristike);
- Aparati za zaštitu organa za disanje - podjela, osnovne tehničke karakteristike;
- Sistemi aktivne zaštite od požara;
- Sve vrste prenosnih i prijevoznih aparata za gašenje požara;
- Klasifikacija požara (prema vrsti zapaljive materije, po fazama razvoja, u zavisnosti od mjesta nastanka, po obimu i veličini);
- Razvoj i širenje požara na otvorenom i u zatvorenom prostoru;
- Primjena sredstava za gašenje požara (voda, pjena, prah, ugljendioksid, priručna sredstva i druga);
- Opasnosti pri gašenju i mjere zaštite;
- Gašenje požara u privredi (u prehrambenoj, tekstilnoj, drvnoj, metaloprerađivačkoj, hemijskoj industriji, industriji gume, u rudnicima i dr.);
- Gašenje požara pojedinog dijela objekta;
- Gašenje šumskog požara;
- Simboli i oznake u oblasti zaštite od požara i prijevoza opasnih materija;
- Rad vatrogasaca po završenoj vatrogasnoj intervenciji - gašenju požara;

- Spašavanje ljudi i materijalnih dobara u prirodnim i drugim nesrećama (od poplava, iz ruševina, u rudarskim nesrećama, u saobraćajnim nezgodama, evakuacija ugroženih ljudi i materijalnih dobara, itd.).

I.3. PRAVNI IZVORI I OSNOVNA LITERATURA

Pravni izvori i osnovna literatura za polaganje stručnog ispita dobrovoljnog vatrogasca ista je kao za polaganje ispita profesionalnog vatrogasca, utvrđena u tač. I.1. i I.4. Priloga 1. Uredbe o sadržaju, uslovima, načinu i programu polaganja ispita u oblasti vatrogastva ("Službene novine Federacije BiH", br. 93/12 i 105/14).